

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA ANDMEKAITSEINSPEKTOR

Euroopa andmekaitseinspektori arvamus mis käsitleb Belgia Kuningriigi, Bulgaaria Vabariigi, Eesti Vabariigi, Hispaania Kuningriigi, Prantsuse Vabariigi, Itaalia Vabariigi, Ungari Vabariigi, Poola Vabariigi, Portugali Vabariigi, Rumeenia, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi algatust eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv Euroopa lähenemiskeelu kohta, ning mis käsitleb Belgia Kuningriigi, Bulgaaria Vabariigi, Eesti Vabariigi, Hispaania Kuningriigi, Austria Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi algatust eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades

(2010/C 355/01)

EUROOPA ANDMEKAITSEINSPEKTOR,

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISE ARVAMUSE:

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 16,

võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artiklit 8,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta ⁽¹⁾,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrust (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta, eriti selle artiklit 41 ⁽²⁾,

võttes arvesse nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsust 2008/977/JSK kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusosalase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta ⁽³⁾,

I. SISSEJUHATUS

1. Viimastel aastatel on tehtud üha suuremaid jõupingutusi kriminaalasjades tehtava õigusosalase koostöö parandamiseks. Seda teemat, mis on nüüd Stockholmi programmis ⁽⁴⁾ võtmetähtsusega kohal, iseloomustab hõlmatud isikuandmete eriline tundlikkus ja asjaomaste andmete töötlemise võimalikud mõjud andmesubjektidele.
2. Neil kaalutlustel on Euroopa andmekaitseinspektor pööranud kõnealusele teemale erilist tähelepanu ⁽⁵⁾ ja soovib selle arvamuse kaudu rõhutada veel kord vajadust kaitsta põhiõigusi, mis on Stockholmi programmis sätestatud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala nurgakiviks.
3. Selle arvamusega vastatakse mitme liikmesriigi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 76 kohasele algatusele kahe direktiivi kohta:

⁽⁴⁾ Euroopa Ülemkogu, Stockholmi programm – avatud ja turvaline Euroopa kodanike teenistuses ja nende kaitsel (2010/C 115/01), 3. peatükk „Kodanike elu lihtsustamine: õiguse- ja õiglusepõhine Euroopa”, ELT C 115, 4.5.2010, lk 1; vt ka Euroopa andmekaitseinspektori arvamust, mis käsitleb komisjoni teatist Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala kodanike teenistuses”, ELT C 276, 17.11.2009, lk 8.

⁽⁵⁾ Euroopa andmekaitseinspektor on viimastel aastatel esitanud hulgaliselt arvamusi ja kommentaare vabaduse, turvalisuse ja õiguse alal tehtud algatuste kohta. Kõik need on avaldatud Euroopa andmekaitseinspektori veebilehel.

⁽¹⁾ EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31.

⁽²⁾ EÜT L 8, 12.1.2001, lk 1.

⁽³⁾ ELT L 350, 30.12.2008, lk 60.

- a) kaheteistkümne liikmesriigi 2010. aasta jaanuari algatus eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv Euroopa lähenemiskeelu kohta (Euroopa lähenemiskeelu algatus) ⁽⁶⁾ ning
- b) seitsme liikmesriigi 2010. aasta aprilli algatus eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalalajades (Euroopa uurimismääruse algatus) ⁽⁷⁾.
4. Nõustamine seoses nimetatud algatustega on Euroopa andmekaitseinspektori pädevuses vastavalt määruse (EÜ) nr 45/2001 artiklile 41, mis käsitleb ELi institutsioonide ja asutuste nõustamist kõikides isikuandmete töötlemisega seotud küsimustes. Seetõttu puudutab käesolev aramus nimetatud algatusi niivõrd, kui need on seotud isikuandmete töötlemisega. Et Euroopa andmekaitseinspektor ei ole saanud nõustamisaotlust, on see aramus antud omaalgatuslikult ⁽⁸⁾.
5. Euroopa andmekaitseinspektor tuleb meelde, et määruse (EÜ) nr 45/2001 artikli 28 lõike 2 kohaselt on komisjon kohustatud konsulteerima Euroopa andmekaitseinspektoriga, kui ta võtab vastu ettepaneku koostada õigusakt, mis käsitleb üksikisikute õiguste ja vabaduste kaitset isikuandmete töötlemisel. Liikmesriikide algatuse korral see kohustus otseselt ei kehti. Kuid alates Lissaboni lepingu jõustumisest kehtib seadusandlik tavamenetlus ka politseikoostöö ja õiguslase koostöö valdkonna kohta, v.a Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 76 sätestatud erand, mille kohaselt üks neljandik liikmesriikidest võib algatada ELi meetmete võtmise. Lissaboni lepingu alusel kooskõlastatakse sellised algatused võimalikult suures ulatuses komisjoni ettepanekutega ja võimaluse korral tuleb kasutada menetluslikke tagatisi. Sel põhjusel viiakse läbi kõnealuste algatuste mõju hindamine.
6. Eeltoodu valguses Euroopa andmekaitseinspektor mitte üksnes ei avalda kahetsust selle üle, et temaga algatuste tegemisel ei konsulteeritud, vaid soovib nõukogul kehtestada korra, mille kohaselt tuleb Euroopa andmekaitseinspektoriga konsulteerida, kui liikmesriikide algatus puudutab isikuandmete töötlemist.
7. Kuigi nende kahe algatuse eesmärgid on erinevad, st parandada kannatanute kaitset ja piiriülest koostööd kriminaalalajades piiriülese tõendite kogumise kaudu, on neil olulisi sarnasusi:
- a) nad mõlemad tuginevad kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttele ⁽⁹⁾;
- b) nad põhinevad Stockholmi programmil ⁽¹⁰⁾ ning
- c) nad näevad ette isikuandmete vahetamise liikmesriikide vahel (vt punkte 10 ja 13 ning jagu II.4).
- Neil põhjustel peab Euroopa andmekaitseinspektor vajalikuks vaadelda algatusi ühiselt.
8. Selles raamistikus tuleb märkida, et ka Euroopa Komisjon on viimasel ajal tegelnud küsimusega, mis puudutab tõendite kogumist ja nende esitamist teise liikmesriigi pädevale asutusele (mis on Euroopa uurimismääruse algatuse üks konkreetne eesmärk). 2009. aasta lõpul avaldati roheline raamat ⁽¹¹⁾ (selle konsulteerimisetapp on nüüdseks lõppenud ⁽¹²⁾), milles komisjoni eesmärk (mis tulenes Stockholmi programmi rakendamise tegevuskavast ⁽¹³⁾) oli esitada 2011. aastal õigusakti ettepanek, mis käsitleb kõikehõlmava korra kehtestamist tõendite kogumiseks kriminaalalajades ning mis rajaneb vastastikuse tunnustamise põhimõttel ja hõlmab kõiki tõendeid ⁽¹⁴⁾.

⁽⁹⁾ See Viini tegevuskavas (nõukogu ja komisjoni tegevuskava, mis käsitleb seda, kuidas kõige paremini rakendada Amsterdami lepingu sätteid vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomiseks. Tekst vastu võetud justiits- ja siseasjade nõukogu poolt 3. detsembril 1998, ELT C 19, 23.1.1999, lk 1, punkti 45 alapunkt f) sätestatud põhimõtte on selgelt sõnastatud 15. ja 16. oktoobril 1999. aastal Tampere kokku tulnud Euroopa Ülemkogu järelduste punktides 33 ja 35–37.

⁽¹⁰⁾ Kolmas algatus (eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb õigust suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses, 22. jaanuar 2010, 2010/0801) on sama päritolu, kuid seda siin ei arvestata, sest see ei käsitle isikuandmete kaitsega seotud küsimusi. Samal teemal vt ka ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb õigust suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses, 9.3.2010, KOM(2010) 82 lõplik.

⁽¹¹⁾ Roheline raamat kriminaalalajades erinevates liikmesriikides tõendite kogumise ja selliste tõendite vastuvõetavuse kohta, KOM(2009) 624 lõplik, 11.11.2009.

⁽¹²⁾ Euroopa Komisjon arvestab erinevaid ja mõnikord vastuolulisi vastuseid, mida saab lugeda siit: http://ec.europa.eu/justice_home/news/consulting_public/news_consulting_0004_en.htm

⁽¹³⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele „Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala Euroopa kodanikele. Stockholmi programmi rakendamise tegevuskava“, Brüssel, 20.4.2010, KOM(2010) 171 lõplik, lk 18.

⁽¹⁴⁾ Praegu pole selge, kuidas võimalik tulevane dokument Euroopa uurimismääruse algatusega seostub.

⁽⁶⁾ ELT C 69, 18.3.2010, lk 5.

⁽⁷⁾ ELT C 165, 24.6.2010, lk 22.

⁽⁸⁾ Euroopa andmekaitseinspektor on ka varem esitanud arvamusi liikmesriikide algatuste kohta: vt nt Euroopa andmekaitseinspektori 4. aprilli 2007. aasta arvamust, mis käsitleb 15 liikmesriigi algatust eesmärgiga võtta vastu nõukogu otsus piiriülese koostöö tõhustamise kohta, eelkõige seoses terrorismi- ja piiriülese kuritegevuse vastase võitlusega (ELT C 169, 21.7.2007, lk 2), ning Euroopa andmekaitseinspektori 25. aprilli 2008. aasta arvamust, mis käsitleb 14 liikmesriigi algatust eesmärgiga võtta vastu nõukogu otsus, millega tugevdatakse Eurojusti ja muudetakse otsust 2002/187/JSK (ELT C 310, 5.12.2008, lk 1).

**II. KRIMINAALASJADES TEHTAV ÕIGUSALANE
KOOSTÖÖ NING ISIKUANDMETE TÖÖTLEMINE
EUROOPA LÄHENEMISKEELU ALGATUSE JA EUROOPA
UURIMISMÄÄRUSE ALGATUSE RAAMES**

II.1. Algatuste taust

9. Eelnimetatud algatused sobituvad ELi viimaste aastate tegevusega vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala valdkonnas. Alates 2001. aasta septembrist on teabe kogumine ja jagamine Euroopa Liidus (ja kolmandate riikidega) märkimisväärselt kasvanud. See on tingitud ka info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arengust ning seda on lihtsustanud mitmed ELi õigusaktid. Ka Euroopa lähenemiskeelu ja Euroopa uurimismääruse algatuste eesmärk on parandada füüsilisi isikuid puudutava teabe vahetust vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal.

II.2. Euroopa lähenemiskeelu algatus

10. Euroopa lähenemiskeelu algatus, mis põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 82 lõike 1 punktil d, keskendub kuriteoohvrite, eriti naiste kaitsmisele ja sellega soovitakse tagada neile Euroopa Liidus tõhus kaitse. Selle eesmärgi saavutamiseks lubatakse Euroopa lähenemiskeelu algatusega artikli 2 lõikes 2 loetletud kaitsemeetmeid, mis on vastu võetud ühe liikmesriigi (otsuse teinud riigi) õiguse kohaselt, laiendada teisele liikmesriigile, kuhu kaitsstav isik liigub (täidesaatev riik), ilma et kannatanul oleks tarvis algatada uut menetlust või esitada tõendid täidesaatvas liikmesriigis uuesti.

11. Seega on ohustava isiku suhtes (kannatanu taotlusel) kehtestatavate kaitsemeetmete eesmärk kaitsta kannatanu elu, füüsilist ja vaimset puutumatust, vabadust ja seksuaalset puutumatust Euroopa Liidus sõltumata riigipiiridest ning püüda ära hoida uusi kuritegusid sama kannatanu vastu.

12. Euroopa lähenemiskeelu peab kannatanu taotlusel välja andma otsuse teinud (liikmes) riigi kohus (või sellega samaväärne asutus). Väljaandmise etapid on järgmised:

- a) otsuse teinud riik esitab Euroopa lähenemiskeelu taotluse;
- b) Euroopa lähenemiskeelu kättesaamisel võtab täidesaatev riik oma riikliku õiguse alusel vastu otsuse, et jätkata asjaomase isiku kaitsmist.

13. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleb kehtestada haldusmeetmed. Need hõlmavad osaliselt ka kannatanu ja

ohustava isiku isikuandmete vahetamist otsuse teinud riigi ja täidesaatva riigi vahel. Isikuandmete vahetamine on ette nähtud järgmistes sätetes:

- a) artiklis 6 on sätestatud, et Euroopa lähenemiskeeld ise sisaldab mitmeid isikuandmeid, nagu on nimetatud punktides a, e, f, g ja h ning I lisas;
- b) täidesaatva riigi pädeva asutuse kohustused, mis on sätestatud artikli 8 lõikes 1, eeldavad isikuandmete töötlemist, eriti kohustus teavitada igast kaitsemeetme rikkumisest (artikli 8 lõike 1 punkt d ja II lisa);
- c) täidesaatva riigi ja otsuse teinud liikmesriigi pädeva asutuse kohustused lähenemiskeelu ja/või kaitsemeetmete muutmise, kehtivuse lõppemise või tühistamise korral (artikkel 14).

14. Eelmises punktis nimetatud andmed on selgelt isikuandmed, mis andmekaitsealastes õigusaktides on määratletud laialdaselt kui „igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta“⁽¹⁵⁾ ja mida lisaks on selgitanud artikli 29 alusel loodud töörihm. Euroopa lähenemiskeelu algatus käsitleb teavet üksikisiku (kannatanu või ohustava isiku) kohta või teavet, mida on kasutatud või tõenäoliselt kasutatakse üksikisiku (eriti ohustava isiku) seisundi hindamiseks, teatud viisil kohtlemiseks või mõjutamiseks⁽¹⁶⁾.

II.3. Euroopa uurimismääruse algatus

15. Euroopa uurimismääruse algatus, mis põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 82 lõike 1 punktil a, kohustab liikmesriike koguma, säilitama ja edastama tõendeid ka juhul, kui need liikmesriigi jurisdiktsioonin väljastatavate põhimõtet, mis esitati Haagi 2004. aasta programmis uuendusliku meetodina õiguskaitselase teabe

⁽¹⁵⁾ Vt nõukogu raamotsuse 2008/977/JSK (kriminaalajades tehtava politsei- ja õigusala koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta) artikli 2 punkti a, samuti direktiivi 95/46/EÜ artikli 2 punkti a ja määruse (EÜ) nr 45/2001 artikli 2 punkti a.

⁽¹⁶⁾ Vt artikli 29 alusel loodud andmekaitse töörihma arvamust 4/2007 isikuandmete mõiste kohta, WP 136, vastu võetud 20. juunil 2007, lk 10.

piiriülesel vahetamisel⁽¹⁷⁾. Samuti ületab see nõukogu 18. detsembri 2008. aasta raamotsust 2008/978/JSK Euroopa tõendikogumismääruse kohta, mida kohaldatakse üksnes juba olemas olevate tõendite suhtes⁽¹⁸⁾.

16. Euroopa uurimismäärus koostatakse tõendite (mida ei pruugi määruse väljaandmise ajal veel olemas olla) kogumise ja üleandmise (artikkel 12) eesmärgil ühe või mitme konkreetse uurimistoimingu teostamiseks täidesaatvas riigis. See kehtib peaaegu kõigi uurimistoimingute kohta (vt algatuse põhjendusi 6 ja 7).
17. Euroopa uurimismääruse algatuse eesmärk on luua õigusasutuste poolt (vastastikuse õigusabi andmise ja vastastikuse tunnustamise alusel) praegu kasutatavate keerulisemate juriidiliste dokumentide asemel ühtne, tõhus ja paindlik dokument teises liikmesriigis oleva tõendi hankimiseks kriminaalmenetluse raames⁽¹⁹⁾.
18. On selge, et Euroopa uurimismääruse alusel kogutavad tõendid (vt ka algatuse A lisa) võivad sisaldada isikuandmeid, näiteks teave pangakontode kohta (artikkel 23), teave pangatehingute kohta (artikkel 24) ja pangatehingute kontrollimine (artikkel 25), või hõlmata isikuandmete edastamist (näiteks artiklites 21 ja 22 nimetatud video- või telefonikonverentsid).
19. Neil põhjustel mõjutab Euroopa uurimismääruse algatus märkimisväärselt õigust isikuandmete kaitsesele. Arvestades, et raamotsuse 2008/978/JSK rakendamistähtaeg ei ole veel läbi (mistõttu on raske hinnata õigusakti tõhusust ja õiguslike lisameetmete vajadust),⁽²⁰⁾ tuleb Euroopa andmekaitseinspektor meelde vajadust hinnata andmekaitse põhimõtte valguses perioodiliselt vabadusel, turvalisusel ja

õigusel rajaneval alal võetavate õiguslike meetmete tõhusust ja proportsionaalsust⁽²¹⁾. Seetõttu soovib Euroopa andmekaitseinspektor lisada Euroopa uurimismääruse algatusse hindamisklausli, mis kohustab liikmesriike esitama korrapäraselt aruandeid õigusakti rakendamise kohta ning komisjoni neid aruandeid analüüsima ja vajaduse korral asjakohaseid muudatusettepanekuid tegema.

II.4. Euroopa lähenemiskeelu ja Euroopa uurimismääruse algatustes sätestatud isikuandmete töötlemine

20. Nagu ülal punktides 13, 14 ja 18 märgitud, on selge, et kavandatud direktiivide alusel hakatakse isikuandmeid töötleva ja neid eri liikmesriikide pädevate organite vahel vahetama. Neil asjaoludel kaitstakse andmesubjekti Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 16 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 8 sätestatud põhiõigusega andmete kaitsesele.
21. Sellele vaatamata on Euroopa lähenemiskeelu algatusele lisatud üksikasjalikus seletuses hinnatud põhiõiguste riive ohtu olematuks (null)⁽²²⁾ ning Euroopa lähenemiskeelu algatusele lisatud üksikasjalikus seletuses sisalduvas mõjuanalüüsis pole andmekaitseküsimusi üldse käsitletud⁽²³⁾.
22. Euroopa andmekaitseinspektor väljendab selliste järelduste üle kahetsust ja rõhutab andmekaitse olulisust isikuandmete töötlemise konkreetses kontekstis, nimelt:
- kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö lai valdkond;
 - andmed on üsna sageli oma olemuselt tundlikud ning tavaliselt on need hankinud politsei- ja õigusasutused uurimise käigus;
 - andmete võimalik sisu, eriti Euroopa uurimismääruse algatuse puhul, mis laieneb igasugustele tõenditele;

⁽¹⁷⁾ Haagi programmi „Vabaduse, turvalisuse ja õiguse tugevdamine Euroopa Liidus“ II peatüki punktis 1 sätestatud põhimõtte seisneb selles, et Euroopa Liidus võib korrakaitseametnik saada oma töökohtuste täitmiseks vajalikku teavet teisest liikmesriigist ning et vastavat teavet omav liikmesriigi korrakaitseorgan avaldab vastava teabe kindlaksmääratud eesmärgil, võttes arvesse selles riigis uurimise jätkamise nõuet. Vt selle kohta ka Euroopa andmekaitseinspektori arvamust ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu raamotsus teabevahetuse kohta vastavalt kättesaadavuse põhimõttele (KOM(2005) 490 lõplik), ELT C 116, 17.5.2006, lk 8.

⁽¹⁸⁾ Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta raamotsus 2008/978/JSK, mis käsitleb Euroopa tõendikogumismäärust esemete, dokumentide ja andmete kogumiseks kriminaalmenetluses kasutamise eesmärgil, ELT L 350, 30.12.2008, lk 72.

⁽¹⁹⁾ Praegu kehtib tõendite hankimise kohta kaks vastastikuse tunnustamise dokumenti: nõukogu 22. juuli 2003. aasta raamotsus 2003/577/JSK vara või tõendite arestimise otsuste täitmise kohta Euroopa Liidus (ELT L 196, 2.8.2003, lk 45) ja allmärkuses 18 viidatud raamotsus 2008/978/JSK.

⁽²⁰⁾ Raamotsuse 2008/978/JSK artikli 23 lõikes 1 on sätestatud: „Liikmesriigid võtavad käesoleva raamotsuse sätete järgimiseks vajalikud meetmed 19. jaanuariks 2011“.

⁽²¹⁾ Ka Stockholmi programmi punkt 1.2.3 näeb ette, et uusi õigusloomega seotud algatusi tuleks teha üksnes pärast seda, kui on kontrollitud nende vastavust proportsionaalsuse põhimõttele.

⁽²²⁾ Üksikasjalik seletus, mis võimaldab hinnata vastavust subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttele kooskõlas 6. jaanuari 2010. aasta Lissaboni lepingu protokolliga (nr 2) artikliga 5.

⁽²³⁾ 23. juuni 2010. aasta üksikasjalik seletus, institutsioonidevaheline dokument: 2010/0817 (COD), viitab sõnaselgelt üksnes õigusele vabadusele, turvalisusele ja heale haldusele (vt lk 25 ja lk 41).

- d) tõendite võimalik edastamine väljapoole ELi vastavalt raamotsuse 2008/977/JSK (kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusosalase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta) artiklile 13 ⁽²⁴⁾.
23. See kontekst mõjutab andmete töötlemise toiminguid oluliselt ja võib märkimisväärselt riivata andmesubjektide põhiõigusi, sealhulgas õigust isikuandmete kaitsele.
24. Eeltoodust tulenevalt tunneb Euroopa andmekaitseinspektor imestust selle üle, et algatused ei käsitle isikuandmete kaitset (kui mitte arvestada Euroopa uurimismääruse algatuse artiklis 18 uurimisse kaasatud isikutele kehtestatud ametisaladuse hoidmise kohustust) ja neis ei viidata sõnaselgelt raamotsusele 2008/977/JSK. See raamotsus kehtiks neis kahes algatuses sätestatud andmete töötlemise kohta (vt artikli 1 lõike 2 punkti a).
25. Seepärast väljendab Euroopa andmekaitseinspektor heameelt, et Euroopa lähenemiskeelu algatuse ettevalmistamisel nõukogus on lisatud viide raamotsusele 2008/977/JSK ⁽²⁵⁾, ning on veendunud, et Euroopa Parlament kinnitab selle algsete algatuste muudatuse ⁽²⁶⁾.
26. Euroopa andmekaitseinspektor väljendab kahetsust, et samaladset põhjendust pole veel lisatud Euroopa uurimismääruse algatusse, mis hõlmab palju elavat isikuandmete vahetamist. Seda arvestades väljendab Euroopa andmekaitseinspektor heameelt, et Euroopa Komisjon on Euroopa uurimismääruse algatust kommenteerides soovitanud lisada (nii ettepaneku põhjendustes kui ka põhiosas) viide raamotsuse 2008/977/JSK kohaldatavusele ⁽²⁷⁾.
27. Seetõttu, ilma et see piiraks alltoodud III jaos sätestatud, peaksid mõlemad algatused sisaldama erisätet, mis selgitaks, et algatustes ette nähtud andmete töötlemisele kohaldatakse raamotsust 2008/977/JSK.
- III. ERIEESKIRJAD, MIS ON VAJALIKUD LISAKS KRIMINAALASJADES TEHTAVAS ÕIGUSALASES KOOSTÖÖS OLEMAS OLEVALE ANDMEKAITSERAAAMISTIKULE**
28. Mõlemad algatused tõstavad taas olulise küsimuse andmekaitse põhimõtete puudulikust ja ebajärjekindlast rakendamisest kriminaalasjades tehtava õigusosalase koostöö valdkonnas ⁽²⁸⁾.
29. Euroopa andmekaitseinspektor teab, kui oluline on tõhustada liikmesriikidevahelist õigusosalast koostööd, ka Euroopa lähenemiskeelu ja Euroopa uurimismääruse algatustega hõlmatud valdkondades ⁽²⁹⁾. Euroopa andmekaitseinspektor näeb ka teabe vahetamisest saadavat kasu ja mõistab selle vajadust, kuid soovib rõhutada, et selliste andmete töötlemine peab olema kooskõlas muu hulgas ⁽³⁰⁾ ELi andmekaitse-eeskirjadega. See on veelgi selgem, kui arvestada Lissaboni lepingut, mis on aluseks Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 16 ja muudab siduvaks EL põhiõiguste harta artikli 8.
30. Olukorrad, mis hõlmavad piiriülest teabevahetust ELi piires, väärivad eritähelepanu, sest isikuandmete töötlemine enamas kui ühes jurisdiktsioonis suurendab asjaomaste füüsiliste isikute õiguste ja huvide riive ohtu. Isikuandmeid töödeldakse mitmes jurisdiktsioonis, kus õiguslikud nõuded ja tehniline raamistik ei pruugi olla samasugused.
31. See tekitab andmesubjektides omakorda õiguskindlusetust: menetlusse võib kaasata isikuid teistest liikmesriikidest, kohaldada võidakse eri liikmesriikide õigusakte ja need võivad erineda andmesubjektile harjumuspärastest õigusaktidest või neid võidakse kohaldada õigussüsteemis, mis on andmesubjektile tundmatu. See nõuab suuremaid jõupingutusi ELi andmekaitsealastest õigusaktidest kinnipidamise tagamiseks ⁽³¹⁾.

⁽²⁴⁾ Vt lisaks: raamotsus 2008/977/JSK.

⁽²⁵⁾ Vt Euroopa lähenemiskeelu algatuse viimase versiooni (28. mai 2010, nõukogu dokument nr 10384/2010) põhjendust 27: „Käesoleva raamotsuse rakendamisel töödeldavaid isikuandmeid tuleks kaitsta vastavalt nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsusele 2008/977/JSK (kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusosalase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta) ja vastavalt põhimõtetele, mis on sätestatud Euroopa Nõukogu 28. jaanuari 1981. aasta konventsioonis üksikisikute kaitse kohta isikuandmete automatiseeritud töötlemisel, mille on ratifitseerinud kõik liikmesriigid.”

⁽²⁶⁾ Vt sellega seoses muudatusettepanekut 21, mis lisati raporti projekti, mis käsitleb algatust eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv Euroopa lähenemiskeelu kohta (00002/2010 – C7-0006/2010 – 2010/0802 (COD)), 20.5.2010, kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon – naiste õiguste ja soolise võrdsuslikkuse komisjon, raportöörid Teresa Jiménez-Becerril Barrio, Carmen Romero López, internetiaadressil http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/femm/pr/817/817530/817530en.pdf

⁽²⁷⁾ Vt komisjoni märkusi Euroopa uurimismääruse kohta kriminaalasjades, 24.8.2010, JUST/B/1/AA-et D(2010) 6815, lk 9 ja 38, internetiaadressil http://ec.europa.eu/justice/news/intro/doc/comment_2010_08_24_en.pdf

⁽²⁸⁾ Vt ka arvamuse V jagu.

⁽²⁹⁾ Vt muu hulgas ka Euroopa andmekaitseinspektori poolt e-õiguskonnas Euroopa strateegia kohta avaldatud arvamuses sisalduvat nõustumist, et on vaja parandada õiguskaitses kättesaadavust, koostööd Euroopa õigusasutuste vahel ja õigusemõistmise enda tõhusust, ELT C 128, 6.6.2009, lk 13, punktid 9 ja 21.

⁽³⁰⁾ Seoses küsimusega, mis puudutab kriminaalmenetluse eeskirjade järgimist liikmesriikides, iseäranis seoses Euroopa uurimismääruse ettepanekuga, võib viidata kaalutlustele ja probleemikäsitlustele, mis sisalduvad Euroopa Komisjonile rohelise raamatu teemal üldsusega konsulteerimise käigus saadetud vastustes (vt allmärkusi 11 ja 12).

⁽³¹⁾ Vt ka Euroopa Ülemkogu, Haagi programm: vabaduse, turvalisuse ja õiguse tugevdamine Euroopa Liidus (2005/C 53/01), ELT C 53, 3.3.2005, lk 1, 7 jj.

32. Euroopa andmekaitseinspektori arvates on raamotsuse 2008/977/JSK kohaldatavust puudutava selgituse lisamine, mis on välja pakutud punktis 27, alles esimene samm.
33. Eriline ülesanne tagada kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö valdkonnas tõhus kaitse ja mitte täiesti rahuldav raamotsus 2008/977/JSK (vt punkte 52–56) võivad tingida vajaduse luua erisätted andmekaitse kohta puhkudeks, kus konkreetsed ELi õigusaktid nõuavad isikuandmete vahetamist.

IV. ÜLESANNE TAGADA TÕHUS ANDMEKAITSE KRIMINAALASJADE MENETLEMISEL TEHTAVAS KOOSTÖÖS: SOOVITUSED EUROOPA LÄHENEMISKEELU JA EUROOPA UURIMISMÄÄRUSE ALGATUSTE KOHTA

IV.1. Sissejuhatavad märkused

34. Tõhus isikuandmete kaitse (nagu on rõhutatud punktis 29) pole oluline mitte ainult andmesubjektide jaoks, vaid soodustab ka edukat õiguslast koostööd ennast. Tegelikult valmisolek vahetada neid andmeid teiste liikmesriikide asutustega isegi kasvab, kui asutusel on kindlus vahetatavate isikuandmete kaitstuse, täpsuse ja usaldusväärsuse suhtes teises liikmesriigis⁽³²⁾. Teisisõnu edendab ühtse (range) andmekaitsestandardi kehtestamine selles tundlikus valdkonnas vastastikust usaldusväärsust liikmesriikide vahel ning tugevdab vastastikusele tunnustamisele rajanevat õiguslast koostööd ja parandab vahetatavate andmete kvaliteeti.
35. Selles kontekstis soovitab Euroopa andmekaitseinspektor lisada Euroopa lähenemiskeelu ja Euroopa uurimismääruse algatustesse peale üldise viite raamotsusele 2008/977/JSK (nagu punktis 27 välja pakutud) ka andmekaitse eritagatistid.
36. Mõned neist tagatistest on üldisemat laadi ning mõeldud lisamiseks mõlemasse algatusse, isäranis need tagatised, mille eesmärk on suurendada andmete täpsust ning parandada nende turvalisust ja konfidentsiaalsust. Teised tagatised on seotud Euroopa lähenemiskeelu või Euroopa uurimismääruse algatuse konkreetsete sätetega.

IV.2. Üldisemat laadi tagatised

Täpsus

37. Algatustes kirjeldatud olukordades, kus andmeid vahetatakse liikmesriikide vahel, tuleb erilist rõhku panna teabe

⁽³²⁾ Vt Euroopa andmekaitseinspektori arvamust ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu raamotsus kriminaalasjadega seotud politsei- ja õiguslase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta (KOM(2005) 475 lõplik), ELT C 47, 25.2.2006, lk 27, punktid 5–7.

täpsuse tagamisele. Seoses sellega väljendab Euroopa andmekaitseinspektor heameelt, et Euroopa lähenemiskeelu algatuse artiklis 14 sisaldub otsuse teinud riigi pädeva asutuse selge kohustus teavitada täidesaatva riigi pädevat asutust kaitsemääruse kõigist muudatustest, kehtivuse lõppemisest või tühistamisest.

38. Lisaks märgib Euroopa andmekaitseinspektor, et tõlkevajadus võib teabe täpsust vähendada, eriti seetõttu, et algatused puudutavad erilisi juriidilisi dokumente, mille tähendus võib eri keeltes ja õigussüsteemides varieeruda. Seda arvestades ja väljendades heameelt tõlkeküsimuse käsitlemise üle Euroopa lähenemiskeelu algatuses (artiklis 16), teeb Euroopa andmekaitseinspektor ettepaneku lisada samasugune säte ka Euroopa uurimismääruse algatusse.

Turvalisus, teadlikkus ja vastutus

39. Piiriülese koostöö tihenemine, mis võib kõnealuse kahe algatuse vastuvõtmisega kaasneda, nõuab Euroopa lähenemiskeelu ja Euroopa uurimismääruse täitmisel toimuva isikuandmete piiriülese edastamisega seotud turvalisuse küsimuste hoolikat kaalumist⁽³³⁾. See on vajalik nii raamotsuse 2008/977/JSK artiklis 22 sätestatud isikuandmete töötlemisel kehtivate turvanõuete täitmiseks kui ka Euroopa uurimismääruse algatuse artiklis 18 reguleeritud uurimise salajasuse ja asjaomase kriminaalmenetluse konfidentsiaalsuse tagamiseks ning üldnõudena ka raamotsuse 2008/977/JSK artikli 21 alusel isikuandmete piiriüleseks vahetamiseks.
40. Euroopa andmekaitseinspektor rõhutab vajadust turvaliste sidesüsteemide järele teabe edastamisel. Seepärast väljendab ta heameelt võimaluse üle kasutada Euroopa õiguslase koostöö võrgustikku,⁽³⁴⁾ et tagada Euroopa lähenemiskeelu ja Euroopa uurimismääruse korrektne edastamine liikmesriikide pädevatele asutustele ning vältida või vähendada sel viisil ohtu, et isikuandmete vahetamise kaasatakse sobimatud asutused (vt Euroopa lähenemiskeelu algatuse artikli 7 lõikeid 2 ja 3 ning Euroopa uurimismääruse algatuse artikli 6 lõikeid 3 ja 4).

41. Seepärast peaksid algatused sisaldama sätteid, mis kohustavad liikmesriike tagama, et:

⁽³³⁾ Üldisemalt vt komisjoni teatist nõukogule, Euroopa Parlamendile ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele „E-õiguskeskkonna Euroopa strateegia väljatöötamine”, Brüssel, 30.5.2008, KOM(2008) 329 lõplik, lk 8: „Õigusasutustel peab olema võimalik vahetada konfidentsiaalseid andmeid turvaliselt”.

⁽³⁴⁾ Nõukogu 16. detsembri 2008. aasta otsus 2008/976/JSK Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku kohta (ELT L 348, 24.12.2008, lk 130).

- a) pädevatel asutustel on piisavad vahendid kavandatud direktiivide rakendamiseks;
- b) pädevad ametnikud järgivad kutsestandardeid ja neile kohaldatakse nõuetekohast sisekorda, mis tagab eelkõige üksikisikute kaitse isikuandmete töötlemisel, õiglase menetluse ning konfidentsiaalsuskohustuse ja ametisalduse hoidmise kohustuse nõuetekohase täitmise (nagu on sätestatud Euroopa uurimismääruse algatuse artiklis 18).
42. Peale selle soovivad Euroopa andmekaitseinspektor lisada sätteid, mis tagavad oluliste andmekaitse põhimõtete järgimise isikuandmete töötlemisel ning vajalike sisemehhanismide olemasolu, et tõendada välistele sidusrühmadele nõuetekohasust. Selliste sätetega pandaks andmekontrollijatele vastutus (vastavalt *vastutuse põhimõttele*, mida käsitletakse andmekaitseraamistiku praeguse läbivaatamise⁽³⁵⁾ raames). See nõuab, et andmekontrollijad võtaksid nõuetekohasuse tagamiseks vajalikke meetmeid. Need sätteid peaksid hõlmama järgmist:
- a) autentimissüsteemid, mis võimaldavad üksnes volitatud isikutel pääseda nii isikuandmeid sisaldavatesse andmebaasidesse kui ka ruumidesse, kus tõendid asuvad;
- b) isikuandmetele juurdepääsemise ja nendega tehtud toimingute tagantjärele jälgitavus;
- c) sisekontrolli teostamine.

IV.3. Tagatised Euroopa uurimismääruse algatuses

43. Arvestades, et teatud uurimistoimingutega kaasneb eriti intensiivne sekkumine, kutsus Euroopa andmekaitseinspektor üles kaaluma põhjalikult selliste tõendite lubatavust, mis on kogutud muul eesmärgil kui kuritegude ennetamiseks, uurimiseks või avastamiseks, kuritegude eest vastutusele võtmiseks või kriminaalkaristuse täideviimiseks ning kaitseõiguse teostamiseks. Eriti hoolikalt tuleb kaaluda raamotsuse 2008/977/JSK artikli 11 esimese lõigu punkti d⁽³⁶⁾ alusel kogutud tõendite lubatavust.

⁽³⁵⁾ Vt artikli 29 alusel loodud andmekaitse töörühma ning politsei- ja õigusalase koostöö töörühma dokumenti „Eraelu puutumatus tulevik“, lk 20 jj.

⁽³⁶⁾ See säte lubab kasutada tõendeid ka „mis tahes muul eesmärgil ja üksnes andmeid edastava liikmesriigi eelneva nõusoleku korral või andmesubjekti nõusoleku korral, mis on antud kooskõlas siseriikliku õigusega“.

44. Seetõttu tuleb erand artikli 11 esimese lõigu punktist d sätestada ka Euroopa uurimismääruse algatuses selliselt, et Euroopa uurimismääruse alusel kogutud tõendeid pole lubatud kasutada muul eesmärgil kui kuritegude ennetamiseks, uurimiseks või avastamiseks, kuritegude eest vastutusele võtmiseks või kriminaalkaristuse täideviimiseks ning kaitseõiguse teostamiseks.

IV.4. Tagatised Euroopa lähenemiskeelu algatuses

45. Seoses Euroopa lähenemiskeelu algatusega mõnab Euroopa andmekaitseinspektor, et pädevate asutuste vahel vahetatavad isikuandmed, mis on loetletud ka algatuse I lisas (nii kannatanu kui ka ohustava isiku andmed), on nende kogumise ja edasise töötlemise eesmärki arvestades piisavad, asjakohased ega ole ülemäärased.
46. Siiski ei ilmne algatusest, eriti artikli 8 lõike 1 punktist b piisavalt selgesti, milliseid kannatanu isikuandmeid edastab otsuse teinud riigi pädev asutus ohustavale isikule.
47. Euroopa andmekaitseinspektori arvates on kohane arvestada otsuse teinud liikmesriigi õigusasutuse võetud kaitsemeetmete asjaolusid ja sisu enne teabe edastamist ohustavale isikule. Viimasele tuleks seega avaldada üksnes neid kannatanu isikuandmeid (mis mõnel juhul võivad hõlmata ka kontaktandmeid), mis on vajalikud üksnes kaitsemeetmete täielikuks rakendamiseks.
48. Euroopa andmekaitseinspektor teab, et kontaktandmete (nagu telefoninumbri, kannatanu elukoha aadressi ja muude tema poolt sageli külastatavate paikade, näiteks töökoha või laste kooli aadressi) avaldamine võib tegelikuses ohtu seada kannatanu füüsilise ja vaimse heaolu ning riivata tema õigust eraelu puutumatusse ja isikuandmete kaitsele. Teisalt võib asjaomaste aadresside nimetamine olla mõnel juhul vajalik selleks, et hoiatada ohustavat isikut minemast kohtadesse, kuhu tal on keelatud minna. See võimaldab täita lähenemiskeeldu ja hoida ära võimalikke karistusi keelu rikkumise eest. Sõltuvalt asjaoludest võib ohustava isiku jaoks keelatud koha/kohtade määramine olla vajalik ka selleks, et mitte piirata tarbetult tema liikumisvabadust.

49. Eeltoodud kaalutlustel rõhutab Euroopa andmekaitseinspektor selle teema olulisust ja soovib Euroopa lähenemiskeelu algatuses selgelt sätestada, et sõltuvalt juhtumi asjaoludest võib ohustavale isikule anda üksnes neid kannatanu

isikuandmeid (mis mõnel juhul võivad hõlmata ka kontaktandmeid), mis on vajalikud üksnes kaitsemeetmete täielikuks rakendamiseks ⁽³⁷⁾.

50. Lõpetuseks palub Euroopa andmekaitseinspektor selgitada Euroopa lähenemiskeelu algatuse põhjenduses 10 kasutatud mõistet „elektroonilisi vahendeid“. Täpsemalt öeldes tuleks selgitada, kas isikuandmeid töödeldakse „elektroonilisi vahendeid“ kasutades ning kui jah, siis millised on tagatised.

V. ANDMEKAITSE-EESKIRJAD JA KRIMINAALASJADES TEHTAV ÕIGUSALANE KOOSTÖÖ: EUROOPA LÄHENEMISKEELU JA EUROOPA UURIMISMÄÄRUSE ALGATUSTEGA SEONDUVAD PROBLEEMID

51. Raamotsus 2008/977/JSK kehtib kogu isikuandmete vahetuse kohta, mis toimub Euroopa lähenemiskeelu ja Euroopa uurimismääruse algatustes raames.

52. Kuigi Euroopa andmekaitseinspektor mõonab, et raamotsus 2008/977/JSK, mida liikmesriigid rakendavad, on küll oluline edusamm politsei- ja õigusosalases koostöös järgitavas andmekaitse, ⁽³⁸⁾ ei ole raamotsus ise täiesti rahuldav ⁽³⁹⁾. Peamine seni lahendamata probleem on selle piiratud kohaldamisala. Raamotsuse kohaldamisala piirdub isikuandmete vahetamisega politsei- ja õigusosalases koostöös eri liikmesriikide asutuste ja süsteemide vahel ning ELi tasandil ⁽⁴⁰⁾.

53. Isegi kui seda probleemi ei saa Euroopa lähenemiskeelu ja Euroopa uurimismääruse algatustega lahendada, palub Euroopa andmekaitseinspektor tungivalt rõhutada, et õigusosalases koostöös puuduv ühine (range) andmekaitsestandard võib tähendada seda, et teisest liikmesriigist pärinevat teavet (sh näiteks Euroopa uurimismääruse alusel kogutud tõen-

deid) sisaldava kriminaaltoimiku käsitlemisel peab liikmesriigi või ELi tasandi õigusalasuse kohaldama erinevaid andmetöötlamise eeskirju: andmete puhul, mis pärinevad liikmesriigist endast, autonoomseid liikmesriigi eeskirju (mis peavad vastama Euroopa Nõukogu konventsioonile nr 108) ning andmete puhul, mis pärinevad teisest liikmesriigist, raamotsuse 2008/977/JSK rakendamise eeskirju. Eri teabeosade kohta võib seega kehtida erinev õiguskord.

54. Piiriülest teavet sisaldava kriminaaltoimiku suhtes kahekordsete andmekaitsestandardite kohaldamise tagajärjed on näha igapäevases tegevuses (näiteks teabe kinnipidamine vastavalt teavet edastava organi suhtes kohaldatavale õigusele; teavet edastavate organite seatud täiendavad töötlemispiirangud; kolmanda riigi taotluse korral annab iga teavet edastav organ oma nõusoleku vastavalt oma hinnangule ja/või rahvusvahelistele kohustustele; erinevused andmesubjekti juurdepääsuõiguse eeskirjades). Lisaks võivad erineda ka kodanike kaitse ja õigused ning neis võib esineda olulisi erinevusi sõltuvalt liikmesriigist, kus andmete töötlemine aset leiab ⁽⁴¹⁾.

55. Seepärast kasutab Euroopa andmekaitseinspektor võimalust korrata oma seisukohti, mis puudutavad vajadust luua kõikehõlmav andmekaitse õigusraamistik, mis hõlmaks kõiki ELi pädevusvaldkondi, sealhulgas politsei- ja õigusosalast koostööd, ning mida kohaldataks nii teiste liikmesriikide pädevate asutuste edastatud või kättesaadavaks tehtud isikuandmetele kui ka isikuandmete riigisisesele töötlemisele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal ⁽⁴²⁾.

56. Lõpetuseks märgib Euroopa andmekaitseinspektor, et andmekaitse-eeskirju tuleks kohaldada kõigis sektorites ja igasuguse andmete kasutamise suhtes ⁽⁴³⁾. Mõistagi peavad võimalikud olema nõuetekohaselt põhjendatud ja selgelt sõnastatud erandid, eriti mis puudutab isikuandmete töötlemist õiguskaitse eesmärkidel ⁽⁴⁴⁾. Lüngad isikuandmete kaitstes on vastuolus Euroopa Liidu praeguse (uuendatud)

⁽³⁷⁾ Selline mõte näib sisalduvat muudatusettepanekutes 13 ja 55, mis lisati raporti projekti, mis käsitleb algatust eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv Euroopa lähenemiskeelu kohta (00002/2010 – C7-0006/2010 – 2010/0802 (COD)), 20.5.2010, kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon – naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon.

⁽³⁸⁾ Vt Euroopa andmekaitseinspektori arvamust, mis käsitleb komisjoni teatist Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele „E-õiguskeskkonna Euroopa strateegia väljatöötamine“ (2009/C 128/02), ELT C 128, 6.6.2009, lk 13, punkt 17.

⁽³⁹⁾ Vt Euroopa andmekaitseinspektori kolme arvamust ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu raamotsus kriminaalasjadega seotud politsei- ja õigusosalases koostöös raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta (KOM(2005) 475 lõplik), ELT C 47, 25.2.2006, lk 27, ELT C 91, 26.4.2007, lk 9, ELT C 139, 23.6.2007, lk 1. Vt ka Euroopa andmekaitseinspektori arvamust, mis käsitleb komisjoni teatist Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala kodanike teenistuses“, ELT C 276, 17.11.2009, lk 8, punktid 19, 29 ja 30.

⁽⁴⁰⁾ Vt raamotsuse 2008/977/JSK artiklit 2.

⁽⁴¹⁾ Vt Euroopa andmekaitseinspektori kolmandat arvamust ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu raamotsus kriminaalasjadega seotud politsei- ja õigusosalases koostöös raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta ELT C 139, 23.6.2007, lk 41, allmärkus 39, punkt 46.

⁽⁴²⁾ Seda Euroopa andmekaitseinspektori seisukohta toetab selgelt artikli 29 alusel loodud andmekaitse töörühma ning politsei- ja õigusosalases koostöös töörühma dokument „Eraelu puutumatus tulevik. Ühispanus Euroopa Komisjoni arutellu isikuandmete kaitsmise põhiõiguse õigusliku raamistiku üle“, WP 168, vastu võetud 1. detsembril 2009, lk 4, 7 jj ning 24 jj.

⁽⁴³⁾ Vt komisjoni teatist Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala kodanike teenistuses“, Brüssel, 10.6.2009, KOM(2009) 262 lõplik, lk 30: „EL peab looma tervikliku isikuandmete kaitse süsteemi, mis hõlmaks kõiki liidu pädevuses olevaid valdkondi“.

⁽⁴⁴⁾ Niisugune käsitlus oleks kooskõlas ka Lissaboni lepingule lisatud 21. deklaratsiooni (isikuandmete kaitse kohta kriminaalasjades tehtava õigusosalases koostöö ja politseikoostöö valdkonnas) eesmärgiga.

õigusraamistikuga. Direktiivi 95/46/EÜ artikli 3 lõige 2, milles on direktiivi kohaldamisalast välja jäetud politsei- ja õigusalase koostöö valdkond, ei vasta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16 mõttele. Pealegi ei täida neid lünki piisavalt ka Euroopa Nõukogu konventsioon nr 108, ⁽⁴⁵⁾ mis on siduv kõigile liikmesriikidele.

VI. JÄRELDUSED JA SOOVIKES

57. Euroopa andmekaitseinspektor soovib nii Euroopa lähenemiskeelu kui ka Euroopa uurimismääruse algatuse puhul järgmist:

- lisada erisätted, mille kohaselt kõnealused õigusaktid kehtivad ilma, et see piiraks nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsust 2008/977/JSK kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusalase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta;
- lisada sätteid, mis kohustaksid liikmesriike tagama, et:
 - pädevatel asutustel on piisavad vahendid kavandatud direktiivide rakendamiseks;
 - pädevad ametnikud järgivad kutsestandardeid ja neile kohaldatakse nõuetekohast sisekorda, mis tagab eelkõige üksikisikute kaitse isikuandmete töötlemisel, õiglase menetluse ning konfidentsiaalsuskohustuse ja ametisaladuse hoidmise kohustuse nõuetekohase täitmise;
 - autentimissüsteemid võimaldavad üksnes volitatud isikutel pääseda nii isikuandmeid sisaldavatesse andmebaasidesse kui ka ruumidesse, kus tõendid asuvad;
 - isikuandmete juurdepääsemine ja nendega tehtud toimingud on tagantjärele jälgitavad;
 - teostatakse sisekontrolli.

58. Euroopa lähenemiskeelu algatuse osas soovib Euroopa andmekaitseinspektor:

- sätestada selgelt, et sõltuvalt juhtumi asjaoludest võib ohustavale isikule anda üksnes neid kannatanu isikuand-

meid (mis mõnel juhul võivad hõlmata ka kontaktandmeid), mis on vajalikud üksnes kaitsemeetme täielikuks rakendamiseks;

- selgitada Euroopa lähenemiskeelu algatuse põhjenduses 10 kasutatud mõistet „elektroonilisi vahendeid”.

59. Euroopa uurimismääruse algatuse osas soovib Euroopa andmekaitseinspektor:

- lisada säte tõlgete kohta sarnaselt Euroopa lähenemiskeelu algatuse artiklile 16;
- sätestada erand raamotsuse 2008/977/JSK artikli 11 esimese lõigu punktist d, mis keelaks tõendite kasutamise muul eesmärgil kui kuritegude ennetamiseks, uurimiseks või avastamiseks, kuritegude eest vastutusele võtmiseks või kriminaalkaristuse täideviimiseks ning kaitseõiguse teostamiseks;
- lisada Euroopa uurimismääruse algatusse hindamisklausel, mis kohustab liikmesriike esitama korrapäraselt aruandeid õigusakti rakendamise kohta ning komisjoni neid aruandeid analüüsima ja vajaduse korral asjakohaseid muudatusettepanekuid tegema.

60. Üldisemalt lisab Euroopa andmekaitseinspektor järgmist:

- soovib nõukogul kehtestada korra, mille kohaselt tuleb Euroopa andmekaitseinspektoriga konsulteerida, kui liikmesriikide algatus puudutab isikuandmete töötlemist;
- kordab taas, et on tarvis luua kõikehõlmav andmekaitse õigusraamistik, mis hõlmaks kõiki ELi pädevusvaldkondi, sealhulgas politsei- ja õigusalast koostööd, ning mida kohaldataks nii teiste liikmesriikide pädevate asutuste edastatud või kättesaadavaks tehtud isikuandmetele kui ka isikuandmete riigisisesele töötlemisele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal.

Brüssel, 5. oktoober 2010

Peter HUSTINX

Euroopa andmekaitseinspektor

⁽⁴⁵⁾ Euroopa Nõukogu 28. jaanuari 1981. aasta konventsioon nr 108 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete automatiseeritud töötlemisel.